

VALSTS VALODAS PRASMJU APLIECINĀŠANAS PIENĀKUMS KĀ KOLEKTĪVĀS IZRAIDĪŠANAS AIZLIEGUMA PĀRKĀPUMS

OBLIGATION TO CERTIFY PROFICIENCY IN STATE LANGUAGE AS VIOLATION OF PROHIBITION OF COLLECTIVE EXPULSION

Everts Krauklis, *Bc. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes maģistrants

Summary

After the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, the legislature of the Republic of Latvia adopted amendments to the Immigration Law. These amendments terminated the permanent residence permits that had been issued under a simplified procedure to citizens of the Russian Federation who were formerly Latvian citizens or non-citizens. To obtain further residence rights, they were required to demonstrate proficiency in the Latvian language. Given the extensive discussions because of these amendments, the aim of this study is to determine whether the requirement to demonstrate proficiency in the state language violates the prohibition of collective expulsion of aliens, as enshrined in the European Convention on Human Rights.

Atslēgvārdi: ārzemnieku kolektīvās izraidīšanas aizliegums, valsts valoda, Eiropas Cilvēktiesību konvencija

Keywords: prohibition of collective expulsion of aliens, state language, European Convention on Human Rights

Ievads

Viens no būtiskākajiem un arī plaši apspriestākajiem lēmumiem pēc Krievijas Federācijas pilna mēroga kara uzsākšanas Ukrainā bija Saeimas 2022. gadā uzsāktie grozījumi Imigrācijas likumā, ar kuriem tika izbeigtas Krievijas Federācijas pilsoņu pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, nosakot latviešu valodas prasmju apliecināšanu A2 līmeni kā priekšnoteikumu turpmāku uzturēšanās tiesību iegūšanai.¹ Šīs uztu-

¹ Sk.: Grozījumi Imigrācijas likumā: LV likums. Pieņemts 22.09.2022. [14.03.2025. red.]; Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu, valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi: Ministru kabineta 2022. gada 8. marta noteikumi Nr. 157., 6. punkts [15.03.2025. red.]

rēšanās atļaujas agrāk tika izsniegtas atvieglotā kārtībā, jo ievērojams skaits cilvēku, kuriem agrāk bija Latvijas Republikas pilsoņa vai nepilsoņa statuss, izvēlējās par labu pilsoniskās saiknes veidošanai ar Krievijas Federāciju.² Latvijas Republikas Satversmes tiesa, pievēršoties šim jautājumam 2024. gadā, lēma, ka Eiropas Cilvēktiesību konvencijā (turpmāk – ECK) ietvertais ārzemnieku kolektīvās izraidīšanas aizliegums (turpmāk – izraidīšanas aizliegums) minēto grozījumu dēļ nav ticis pārkāpts.³

Lai gan Satversmes tiesas izvērtējums bija pārdomāts un uzskatāms, vienlaikus jāatzīst, ka starptautisko tiesību vidē ir novērojama iespējama izraidīšanas aizlieguma satura plašāka izpratne salīdzinājumā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) līdz šim judikatūrā atklāto, kas līdz ar to prasa padziļinātu šī jautājuma izpēti.⁴

Ievērojot minēto, šī pētījuma mērķis ir no ECK perspektīvas vērtēt, vai pienākums apliecināt valsts valodas prasmes var pārkāpt izraidīšanas aizliegumu, vērā ņemot arī izraidīšanas aizlieguma plašāku izpratni starptautiskajās tiesībās.

Izraidīšanas aizlieguma saturs Eiropas Cilvēktiesību konvencijā

ECK (4. protokola 4. pants) ir pirmais cilvēktiesību dokuments, kurā rakstiski tika nostiprināts izraidīšanas aizliegums.⁵ Tā mērķis ir nepieļaut Otrā pasaules kara laikā piedzīvotos masveida cilvēktiesību pārkāpumus.⁶ Likumsakarīgi, ka izraidīšanas aizliegums formulēts absolūta aizlieguma formā. Absolūtā aizlieguma rakstura dēļ, izvērtējot, vai pieļauts pārkāpums, īpaši liels uzsvars ir katras konkrētās lietas individuālajiem faktiskajiem apstākļiem, kā arī ECT judikatūrā attīstītajām atziņām, jo nav vienota izvērtējuma testa.

Interpretējot izraidīšanas aizliegumu, secināms, ka autonomi izprotamais jēdziens “ārzemnieks” ietver fiziskas personas, kam nav piederības saiknes ar valsti, kurā personas uzturas.⁷ Ar vārdu “kolektīva” netiek apzīmēts kāds specifiski noteikts

² Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2024. gada 9. janvāra tiesas sēdes stenogramma lietā Nr. 2023-04-0106. 68. lpp. Pieejama: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/Stenogramma_2023-04-0106_2024_01_09.pdf&search=\[aplūkots 15.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/Stenogramma_2023-04-0106_2024_01_09.pdf&search=[aplūkots 15.03.2025.])

³ Satversmes tiesas 15.02.2024. spriedums lietā Nr. 2023-04-0106, nolēmumu daļa. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf&search=\[aplūkots 14.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf&search=[aplūkots 14.03.2025.])

⁴ United Nations International Law Commission's Draft articles on the expulsion of aliens, with commentaries. Adopted on 05.08.2014., p. 4. Pieejams: <https://www.refworld.org/reference/research/ilc/2014/en/104693> [aplūkots 14.03.2025.]

⁵ Council of Europe's, European Court of Human Rights' Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to the European Convention on Human Rights. Adopted on 31.08.2022., p. 5. Pieejams: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_4_protocol_4_eng [aplūkots 17.03.2025.]

⁶ Schabas W. A. The European Convention on Human Rights: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 1075; Mits M. European Convention on Human Rights in Latvia, Impact on Legal Doctrine and Application of Legal Norms. Lund: Lund University, 2010, p. 421.

⁷ Hakiki H. The ECtHR's Jurisprudence on the Prohibition of Collective Expulsion in Cases of Pushbacks at European Borders: A Critical Perspective. In: Schiedermaier S., Schwarz A., Steiger D., Wendel M. (eds). Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2022, p. 141; United Nations International Law Commission's Draft articles on the expulsion of aliens, with commentaries. Adopted on 05.08.2014., p. 5. Pieejams: <https://www.refworld.org/reference/research/ilc/2014/en/104693> [aplūkots 14.03.2025.]

kvantitatīvs kritērijs,⁸ tādēļ izraidīšanas aizliegums uzskatāms par procesuālu garantiju nodrošinošu tiesību, kas ļauj personai, kura kā daļa no grupas pakļauta kolektīvai izraidīšanai, sūdzēties par tās cilvēktiesību pārkāpumu.⁹ Tātad izraidīšanas aizliegums sargā garantiju, ka pirms personas izraidīšanas valsts individuāli izvērtēs personas apstākļus.¹⁰ Savukārt “izraidīšana” ir jebkāda valsts darbība, kas kolektīvā raksturā panāk, ka personas pamet valsts teritoriju.¹¹ Būtiski, ka izraidīšanas aizlieguma pārkāpuma konstatēšanai nav nepieciešams identificēt kādu konkrētu pazīmi, pēc kuras personas tiek izraidītas.¹²

ECT judikatūrā ir saskatāmi vairāki būtiski aspekti, kas ņemami vērā, vērtējot iespējamu izraidīšanas aizlieguma pārkāpumu. Vairākkārt uzsvērts, ka pārkāpums nav konstatējams, ja valsts iestādes vairākām personām izdevušas līdzīgus lēmumus par izraidīšanu.¹³ Šajā aspektā būtiski konstatēt, vai valstij ir bijuši tādi cilvēkresursi, kas pienācīgā kvalitātē spēj nodrošināt personu individuālo apstākļu izvērtējumu.¹⁴ Tādēļ īpaši rūpīga pārbaude veicama tieši jautājumā par to, vai personai ir bijusi iespēja sniegt pretargumentus izraidīšanai un vai šie argumenti ir pietiekami izvērtēti. Lietas apstākļu izprašanai var noderēt arī amatpersonu un politisko personu izteikumu un norāžu analīze, lai izprastu lēmumu motivāciju.¹⁵

Nemot vērā Imigrācijas likuma grozījumus, pēc autora domām, īpaši būtiskas ir atziņas ECT lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju”. Tajā tika atzīts, ka personu nelikumīga robežu šķērsošana, kā rezultātā vēlāk personas izraida no valsts teritorijas, nav izraidīšanas aizlieguma pārkāpums, ja pašu personu rīcība ir radījusi šādas sekas. Proti, ECT attīstīja divus kritērijus, kas šādos gadījumos ir analizējami, tie ir, pirmkārt, vai valsts bija nodrošinājusi reāli pastāvošu un efektīvu iespēju tiesiski šķērsot valsts robežu un, otrkārt, ja persona šīs tiesiskās iespējas neizlietoja, vai tai bija pārliecinoši iemesli to nedarīt, kas saistīti ar tādiem faktiem, par kuriem atbildīga ir valsts.¹⁶ Kā apliecinās šajā pētījumā turpmāk secinātais, šis spriedums ir būtisks, lai induktīvi secinātu par aspektiem, kas vērtējami, nosakot, vai veiktie grozījumi Imigrācijas likumā pārkāpj izraidīšanas aizliegumu.

⁸ ECT 13.02.2020. spriedums lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju” (iesnieguma Nr. 8675/15; 8697/15), 193.–199. punkts.

⁹ ECT 08.07.2021. spriedumu lietā “Shahzad pret Ungāriju” (iesnieguma Nr. 12625/17), 58.–59. punkts.

¹⁰ Ibid.

¹¹ ECT 05.02.2002. spriedums lietā “Čonka pret Beļģiju” (iesnieguma Nr. 51564/99), 59. punkts; Eiropas Cilvēktiesību komisijas 03.03.1978. lēmums lietā O. un Citi pret Luksemburgu (iesnieguma Nr. 7757/77); ECT 15.12.2016. spriedums lietā “Khlaifia un citi pret Itāliju” (iesniegums Nr. 16483/12), 237. punkts; ECT 31.01.2019. spriedums lietā “Gruzija pret Krieviju (I)” (iesnieguma Nr. 13255/07), 167. punkts.

¹² Radzińska J. W. The Right of an Alien to be Protected against Arbitrary Expulsion in International Law. Leiden: Brill Nijhoff, 2015, p. 35.

¹³ ECT 20.09.2007 spriedums lietā “Sultani pret Franciju” (iesnieguma Nr. 45223/05), 81. punkts.

¹⁴ ECT 31.01.2019. spriedums lietā “Gruzija pret Krieviju (I)” (iesnieguma Nr. 13255/07), 171.–178. punkts.

¹⁵ ECT 05.02.2002. spriedums lietā “Čonka pret Beļģiju” (iesnieguma Nr. 51564/99), 59. punkts, 61.–62. punkts.

¹⁶ ECT 13.02.2020. spriedums lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju” (iesnieguma Nr. 8675/15; 8697/15), 201., 209.–211. punkts.

Satversmes tiesas spriedums

Pētāmā jautājuma pilnvērtīgai analīzei noderīgas ir Satversmes tiesas spriedumā Nr. 2023-04-0106 paustās atziņas, no kurām secināms veikto Imigrācijas likuma grozījumu mērķis un Satversmes tiesas izvirzītie pētāmie aspekti, noskaidrojot, vai ar grozījumiem tikušas pārkāptas cilvēktiesību normas.

Satversmes tiesa, vērtējot Imigrācijas likuma grozījumus to kopsakarā, 2024. gada 15. februārī lēma, ka ar grozījumiem netiek pārkāpts izraidīšanas aizliegums.¹⁷ Minētajā spriedumā Satversmes tiesa primāri gan pievērsās jautājumam par grozījumu atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 96. pantam.¹⁸

Lai gan vairākkārt regulāri veiktie Imigrācijas likuma grozījumi liecināja par iespējamām nepilnībām, tomēr Satversmes tiesa konstatēja, ka grozījumi to kopsakarā radušos trūkumus novērsa un secināja, ka grozījumi veikti ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu.¹⁹

Satversmes tiesa atzina, ka Imigrācijas likuma grozījumu leģitīmais mērķis ir demokrātiskas valsts iekārtas, sabiedrības drošības un citu personu tiesību aizsardzība.²⁰ Liela uzmanība tika pievērsta ģeopolitiskajam kontekstam, kādā Imigrācijas likuma grozījumi tika veikti.²¹ Tiesa atzina, ka latviešu valodas zināšanu apliecināšana un apguves pienākums kā priekšnoteikums tiesībām uzturēties Latvijā ir nepieciešams, lai nodrošinātu konstitucionālās identitātes aizsardzību.²²

Ar grozījumiem personas tiek motivētas socializēties un vēl padziļinātākā līmenī asociēties ar Latvijā pastāvošajām vērtībām.²³ Šo iemeslu dēļ starp valsts valodas zināšanām un valsts drošības interešu sasniegšanu tika saskatīta tieša saikne.

Vērtējot grozījumu atbilstību Satversmes 96. panta un 1. panta kopsakarā, pārkāpums netika konstatēts, ievērojot, ka valstīm ir tiesības, it īpaši, ievērojot pastāvošos riskus valsts interesēm, savā jurisdikcijā regulēt imigrācijas politiku.²⁴ Turklāt personām pastāv iespēja ar savu aktīvu iesaisti iegūt uzturēšanās tiesības, vai nu apliecinot valsts valodas prasmes vai pamatojoties uz kādu no citiem Imigrācijas likumā noteiktajiem uzturēšanās pamatiem.²⁵

Vienlīdzības principa analīzes rezultātā Satversmes tiesa secināja, ka Krievijas Federācijas pilsoņi nebija vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citiem ārzemniekiem, kas uz tā paša pamata saņēma pastāvīgās uzturēšanās atļaujas. Šāda nostāja tiek pamatota ar to, ka citi ārzemnieki nav tādu valstu pilsoņi, kas ar agresiju vērsušās pret kaimiņvalsts suverenitāti.²⁶ Šāds secinājums gan ir kritizējams, jo pēc tāda

¹⁷ Satversmes tiesas 15.02.2024. spriedums lietā Nr. 2023-04-0106, nolēmumu daļa. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=\[aplūkots 14.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=[aplūkots 14.03.2025.])

¹⁸ Turpat.

¹⁹ Turpat, 17.–17.3. punkts.

²⁰ Turpat, 18.2. punkts.

²¹ Turpat, 18.1. punkts.

²² Turpat, 18.2. punkts.

²³ Turpat.

²⁴ Satversmes tiesas 15.02.2024. spriedums lietā Nr. 2023-04-0106, 21. punkts. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=\[aplūkots 14.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=[aplūkots 14.03.2025.])

²⁵ Turpat, 21.1.–21.2. punkts.

²⁶ Turpat, 22.1. punkts.

paša kritērija Imigrācijas likuma grozījumi būtu attiecināmi arī uz Baltkrievijas Republikas pilsoņiem.²⁷

Satversmes tiesa secināja, ka grozījumi neierobežo personu individuālo apstākļu izvērtējuma veikšanu izraidīšanas gadījumā.²⁸ Attiecībā uz valsts valodas pārbaudījumiem normatīvais regulējums ir veidots tā, lai tiktu ņemtas vērā personu individuālās spējas, paredzot grupas, kurām pārbaudījuma kārtošana ir atvieglota vai no kura kārtošanas tās pilnībā atbrīvotas.²⁹

Apkopojot minēto, secināms, ka grozījumi Imigrācijas likumā tika veikti, pastāvot būtiskām aizsargājamām interesēm. Vērtējot izraidīšanas aizlieguma ievērošanu, Satversmes tiesa pievērsās aspektiem, kas primāri atklāti jau ECT judikatūrā. Tomēr īpaša uzmanība pievēršama tam, ka Satversmes tiesas argumentācija šajā aspektā pēc būtības līdzinās lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju” attīstītajai metodoloģijai.

Turpmāk tiks skaidrots, kādēļ šāda Satversmes tiesas argumentācija atbilst arī starptautiskajās tiesībās pastāvošajai plašākajai izpratnei par izraidīšanas aizlieguma saturu.

Valsts valodas prasmju apliecināšanas pienākums kā slēptā izraidīšana

Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tiesību komitejas pantu projektā par izraidīšanu uzskata arī tādu rīcību, kas kvalificējama kā slēptā izraidīšana.³⁰ Tā ir konstatējama, kad personas valsts teritoriju pamet netieši saistītu apstākļu dēļ, kuru pastāvēšana ir valsts rīcības rezultāts.³¹ Tipiski par šādiem gadījumiem uzskatāms situācijas, kad valsts atbalsta vai tolerē bistamu un neiecietīgu attieksmi pret noteiktām personām.³² Taču šie netiešie iemesli varētu būt arī valsts tiesību sistēmā ietverti elementi, ja tie nonāk pretrunā ar starptautiskajām tiesībām un rezultējas ar personu izbraukšanu no valsts.³³

ECT līdz šim izraidīšanas aizliegumu nav interpretējusi tik plaši, uzsverot, ka valsts veidota administratīvā prakse nav pietiekams pamats, lai konstatētu izraidīšanas aizlieguma pārkāpumu.³⁴ Tomēr pastāv iespēja, ka ECT, interpretējot izraidīšanas aizliegumu, it īpaši, ievērojot ECK kā “dzīva instrumenta”³⁵ doktrīnu, varētu

²⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesas tiesneša Jāņa Neimaņa atsevišķās domas lietā Nr. 2023-04-0106. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_atseviskas-domas.pdf#search=\[aplūkots 17.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_atseviskas-domas.pdf#search=[aplūkots 17.03.2025.])

²⁸ Satversmes tiesas 15.02.2024. spriedums lietā Nr. 2023-04-0106, 23.2. punkts. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=\[aplūkots 14.03.2025.\]](https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2023/03/2023-04-0106_Spriedums.pdf#search=[aplūkots 14.03.2025.])

²⁹ Turpat, 23.2.1. punkts.

³⁰ United Nations International Law Commission's Draft articles on the expulsion of aliens, with commentaries. Adopted on 05.08.2014., p. 4. Pieejams: <https://www.refworld.org/reference/research/ilc/2014/en/104693> [aplūkots 14.03.2025.]

³¹ Ibid., p. 15–16.

³² Ibid., p. 17.

³³ Ibid., p. 16.

³⁴ ECT 26.03.2019. spriedums lietā “Berdzenishvili un Citi pret Krieviju” (iesnieguma Nr. 14594/07; 14597/07; 14976/07; 14978/07; 15221/07; 16369/07; 16706/07), 81.–82. punkts.

³⁵ ECT 25.04.1978. spriedums lietā “Tyrer pret Apvienoto Karalisti” (iesnieguma Nr. 5856/72), 31. punkts.

paplašināt izraidīšanas aizlieguma izpratni.³⁶ Tādēļ, noskaidrojot, vai Imigrācijas likuma grozījumi pārkāpj izraidīšanas aizliegumu, vērtējama būtu arī slēptās izraidīšanas elementu pastāvēšana. Citādi pastāv risks mazināt izraidīšanas aizlieguma nodrošināto garantiju efektivitāti un mērķi, jo valstis ar slēptās izraidīšanas paņēmieniem varētu sekmēt personu patstāvīgu izbraukšanu no valsts, apejot individuālo apstākļu izvērtēšanas pienākumu.

Vērtējot, vai Imigrācijas likuma grozījumos nav konstatējama slēptā izraidīšana, uzmanība pievēršama tam, vai līdz ar valsts valodas prasmju apliecināšanas noteikšanu personām nav radīts empīriski nepārvarams šķērslis uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

Kā liecina jau iepriekš aplūkoti Satversmes tiesas argumenti, ir gūstama pārliecība, ka līdz ar Imigrācijas likuma grozījumiem ir noteiktas arī atkāpes no pienākuma apliecināt valsts valodas zināšanas, ievērojot personu individuālās spējas. Turklāt personām nav liegts uzturēšanās atļauju iegūt uz kādu no citiem Imigrācijas likumā paredzētajiem pamatiem.

Satversmes tiesas sniegtie argumenti pēc būtības līdzinās “N. D. un N. T. pret Spāniju” attīstītajai metodoloģijai, kā arī slēptās izraidīšanas pazīmju vērtējumam. Satversmes tiesa konstatēja, ka izraidīšanas risks personām iestāsies tikai tad, ja tās pašas aktīvi nerīkosies savu tiesisko interešu aizsardzībai, lai iegūtu tiesisku uzturēšanās pamatu un, ka valsts izstrādātie priekšnoteikumi uzturēšanās atļaujas iegūšanai nav nesamērīgi – tie ir tādi, kurus personas ir spējīgas izpildīt. Šī savstarpējā līdzība starp ECT judikatūru un slēptās izraidīšanas konceptu papildus liecina par ECT līdzšinējā judikatūrā jau iestrādātiem aizmetņiem, uz kuru pamata iespējama plašāka izraidīšanas aizlieguma satura attīstība.

Tādējādi ir secināms, ka valsts valodas prasmju apliecināšanas pienākums radītu izraidīšanas aizlieguma pārkāpumu tā plašākā izpratnē vienīgi tādos gadījumos, kad šāds pienākums konstituētu personām nepārvaramu šķērslī uzturēšanās tiesību turpmākai iegūšanai, nepastāvot citām efektīvām un tiesiskām alternatīvām. Ievērojot minēto, Imigrācijas likuma grozījumi nepārkāpj izraidīšanas aizliegumu.

Kopsavilkums

1. Eiropas Cilvēktiesību konvencijā ietvertais ārzemnieku kolektīvās izraidīšanas aizliegums ir absolūta cilvēktiesību norma, kas nodrošina personām tiesības uz to apstākļu individuālu izvērtējumu pirms izraidīšanas no valsts teritorijas.
2. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Imigrācijas likuma grozījumi nepārkāpj izraidīšanas aizliegumu. Šādi secināts, vadoties no normatīvā regulējuma, kas paredz atvieglojumus un izņēmumus no valsts valodas pārbaudījuma kārtības, alternatīvus pamatus uzturēšanās tiesību iegūšanai, neierobežojot pienākumu personas izraidīšanas gadījumā veikt individuālu izvērtējumu. Aspekti, kādus Satversmes tiesa vērtēja, ir analogiski ECT lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju” attīstītajai metodoloģijai.

³⁶ Rietiker D. Collective Expulsion of Aliens: The European Court of Human Rights (Strasbourg) as the Island of Hope in Stormy Times. *Suffolk Transnational Law Review*, 2016, 39 (3), p. 672.

3. Piemērojot lietā “N. D. un N. T. pret Spāniju” attīstīto metodoloģiju Imigrācijas likuma grozījumu izvērtēšanai, konstatējama līdzība ar izvērtējumu, kāds veikams, lai konstatētu starptautiskajās tiesībās atzīto slēptās izraidīšanas konceptu. Slēptā izraidīšana ir konstatējama situācijās, kad personas valsts teritoriju pamet netieši saistītu apstākļu dēļ, kuru pastāvēšana ir valsts rīcības rezultāts.
4. Izvērtējot ārzemnieku kolektīvās izraidīšanas aizlieguma iespējamu pārkāpumu, jāņem vērā arī slēptās izraidīšanas koncepts, jo citādi pastāv risks, ka valstis varētu izveidot normatīvo regulējumu, kas pēc būtības apiet šī aizlieguma pamata mērķi. Tādējādi secināms, ka valsts valodas prasmju apliecināšanas pienākums var būt pretrunā ar izraidīšanas aizliegumu, ja šāds nosacījums faktiski rada nepārvaramu šķērslī uzturēšanās tiesību iegūšanai (slēptās izraidīšanas elements) un netiek nodrošinātas citas alternatīvas uzturēšanās tiesību iegūšanai. Imigrācijas likuma grozījumi neliecina par šāda veida šķēršļu radīšanu un nav uzskatāmi par izraidīšanas aizlieguma pārkāpumu.